

DÉNES FERENC

[aktualis@hetivalasz.hu]

Búcsú az olimpiai álmoktól

A részvétel sem fontos

„Ellopták az álmunk!” – kiáltották a 2024-es olimpia budapesti pályázatáért rajongók. Pedig egy álmot nehéz ellopni, a magyar sportra vonatkozó hosszú távú terveket, stratégiát meg lehetetlen. Azok ugyanis nem léteznek.

2010 óta lendületes sportfejlesztés folyik Magyarországon. Ennek motorja a korábbi évtizedekhez képest elképzelhetetlenül nagy mennyiségű közpénz sportágazatba áramoltatása. Többszörösére növekedtek a közvetlen költségvetési források, megjelent egy közvetett állami támogatási forma, a társasági és osztalékadón (tao) keresztüli sporttámogatások rendszere, korlátlan értékben adómentesen adható a sportról szóló törvény hatálya alá tartozó sportrendezvényre szóló belépőjegy, bérlet. A Nemzeti Együttműködés Rendszere az üzleti szférát is meggyőzte a sport fontosságáról. Az MTVA a korábbiakhoz képest jelentősen magasabb összeget fizet a televíziós jogdíjakért, az állami vállalatok hirtelenjében erős kész-

tetést éreztek sporttámogatási projektek pénzelésére. A nem állami többségű vállalatok esetében is valósággá váltak Orbán Viktor 2013-as szavai („A miniszterelnöknek helyzeti előnye van, az üzleti élet szereplőit meg tudja győzni arról, ha egy ügy fontos”), s a legnagyobb magyar székhelyű vállalatok is fölöttébb aktívak lettek bizonyos klubok, sportprojektek szponzorálásában.

Üres stadionok

Van itt pénz mindenre. Gomba módra szaporodnak a sportlétesítmények, a tornatermektől az iskolai sportudvarokig, a tanuszodától a Duna Arénáig, a falusi futballpályáktól a sportarénákon át a négycsillagos UEFA-futballstadionokig. Fokozatosan bevezetik a

mindennapos testnevelést, kerékpárutakkal, szabadtéri sportterekkel és turisztaprojektekkel erősödik a szabadidősport, szinte nincs olyan szeglete az országnak, ahol ne kaptak volna komplett sportfelszerelést a gyerkőcök. A hivatásos futballvállalatok költségvetése többszöröződött az elmúlt hat évben, a korábban anyagi gondokkal küzdő kézilabdacsapataink közül négy a világ elitjébe került, és némi túlzással nincs olyan hónap, hogy valamilyen sportvilágeseményt ne rendeznének Magyarországon.

Vajon honnan hova tart ez a fejlesztés, mi az értelme az adófizetői pénzek sportágazatba öntésének? Nehéz kivenni az irányokat – félő, hogy azért, mert nincs is hosszú távú, gazdaságilag ra-»

» cionális rendezőelv. A 2010-ben hatalomra jutó politikai erő választási programjának szinte egyetlen konkrét eleme a sport stratégiai ágazattá nyilvánítása, de ennek víziójáról, stratégiai célrendszeréről, megvalósítási eszközeiről sem akkor, sem azóta nem sok szó esett. Ezért lehet, mondjuk, egy öttusa világkupa-győzelem érv a sportfejlesztések mellett, az igazolt gyerekfutballisták számának jelentős növekedése hivatkozási alap a tízmilliárdokkal kitömött kézilabdasportág riói kudarcával szemben (férfi- és női válogatottunk ki sem jutott a 2016. évi olimpiára), és így „kompenzálhatja” az üresen tátongó futballstadionokat *Hosszú Katinka* megszámíthatatlan aranyérme.

A hat éve folyó sportfejlesztéseknek gyakorlatilag **nincsenek hatékonysági, gazdaságossági kritériumai.**

A hat éve folyó sportfejlesztéseknek gyakorlatilag nincsenek hatékonysági, gazdaságossági kritériumai. Kizárólag mennyiségi mutatókat használunk: ennyivel több a gyerek, annyi darab épült – mint a szocializmus korai szakaszában, amikor a vas és acél országát építettük. Akkor sem, most sem fontos, mindez mibe kerül, mi a kibocsátások és ráfordítások viszonya egymáshoz, melyek a hosszú távú hatások és következmények, alig ellenőrzött a sportpénzek felhasználása.

A reformok értelme

Erre a rendezetlennek tűnő pénzköltésre kínált – utólagos – rendezőelvet a Budapest 2024 olimpiai pályázat. Utólagost, mert bár a Fidesz éceszgéberei már 2002-ben kacérkodtak a rendezéssel, gyűjtöttek is hozzá több száz ezer aláírást, meggyőződésem, hogy a 2010-ben megkezdett sportfejlesztésnek nem egy majdani olimpiai pályázat volt a mozgatórugója. Sokkal inkább közpolitikai (a sport kedvező társadalmi hatásai), pártpolitikai (széles társadalmi

rétegeket lehet elérni vele) és személyes (a pártvezetők szeretik a focit) okok álltak mögötte – és ezek legitim szempontok. Egy sikeres olimpiai pályázat reményt kínált arra, hogy a magyar kultúra hat éve folyó radikális átszabásának – ami a korábbi irodalmi, színházi, zene- és filmközpontú zárt világot a testkultúra és sportszórakoztatás beemelésével próbálja szélesíteni – legyen valós tartalma és értelme.

Nyilván motiválóbba a sportolás a gyerekeknek, ha olimpiai szerepléssel „boldítják” őket, s a közbeszéd még a mostaninál is sportközpontúbb lehetett volna, a felkészülés érdekessé tenné a sportszórakoztatást – akár nézők is lehetnek volna a sporteseményeken. Nem

is beszélve arról, hogy a nagy sportberuházások üzemeltetési pozíciói is jelentősen javulhattak volna a 2018-tól elszórtan, 2020-tól jelentős számban Magyarországra utazó sportolóknak köszönhetően, akik itt edzőtáboroznak, szokják a levegőt, az éghajlatot, az ételeket és a bacilusokat.

De az olimpiai pályázat nem elsősorban arról szól, lesz-e – és milyen lesz – például a kajakszlalom pálya, hanem főleg arról, hogy milyen Magyarországot képzelünk el hét év múlva, milyen országban szeretnénk élni a 2020-as évek közepén. És ezt nem tudták, nem akarták érthetően és hitelesen elmondani azok, akik az olimpiarendezés mellett kardoskodtak. A népszavazási kezdeményezés elindításáig sem nagyon hallottunk érveket, szinte csak propagandát, de az aláírásgyűjtés megkezdésével ez is megszűnt. Mintha egy karmester intett volna pauzát a zenekarnak, még az olimpia fizetett támogatói is eltűntek az űrben. (Talán tényleg jobb volt így, mert ha kényszerből mégis megszólaltak, az még kínosabb volt, különö-

sen amikor azt magyarázták, hogy azért nem kell népszavazás, mert az emberek nem tudnak átlátni ilyen komplex projektet...)

Önkéntes áldozattal

A tudatosan megtervezett és hitelesen megvalósított hatéves sportfejlesztés meggyőző érv lett volna. És itt ér össze az olimpiai pályázat kudarca és a sportstratégia hiánya. Az olimpiát ellenzők három fő érve a túlköltséektől való félelem, a lopás kockázata és a politikai motiváltság – nagyjából ezen kétségek hangoznak el az utóbbi évek sportfejlesztéseivel szemben is. A kiemelt sportprojektek sosem annyiba kerülnek, mint eredetileg tervezték (a költségvetések „kiegészülnek”), a beruházásoknál mindig jól körülhatárolt üzleti csoport bukkan fel, és a sporttámogatások szétosztása erős korrelációt mutat azzal, hogy az egyes projektek mögött politikailag mennyire erős potentátok állnak.

De éppen az olimpiarendezés lehetett volna az a sarokpont, ami korrigálhatja a sportfejlesztés ezen hibáit. Meggyőződésem: egy olyan országban, ahol a korrupció mértéke Dániához hasonló, ahol az olimpia iránt legbizalmatlanabb csoportok képviselői erős pozíciókat kapnak a folyamatok ellenőrzésében, ahol bárki havi bontásban követheti az olimpiai költségeket, a közbeszerzések nem manipuláltak, a szerződések nyilvánosak, ahol azon örvendezünk, hány ország sportolóit és képviselőit fogadhatjuk szeretettel majd a versenyen, igenis érdemes lett volna akár százmilliárd forintnyi veszteség kockázatát vállalva is belevágni. Így voltam én olimpiapárti. De nekem csak akkor lett volna nemzeti ügy az olimpia, ha hozzám hasonlóan a társadalom nagy része hajlandó önkéntesen áldozatot vállalni a sikeres rendezésért.

Február 22-én azonban három ember – a miniszterelnök, a főpolgármester és a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke – úgy döntött, visszavonjuk Budapest pályázatát. Innentől fogva nincs miről beszélni. Egy illúzióval szegényebbek lettünk. ■